

بسمه تعالی

اشاره:

یکی از موضوعات مهم در معاملات دولتی رعایت جنبه‌های حقوقی در نحوه تنظیم و اجرای قراردادها می‌باشد. از طرفی معمولاً دولت خدمات مورد نیاز خود را از طریق مناقصه و کالاهای خود را از طریق مزایده به فروش می‌رساند در این بروشور به اختصار به مقررات حاکم بر این نوع قراردادها می‌پردازیم.

* معاملات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی چه در قالب خرید و فروش و چه به شکل اجاره، پیمانکاری و غیره باید از طریق مناقصه یا مزایده انجام شود، اما این قاعده‌ی کلی در موارد زیر استثنا بوده و شامل مناقصه یا مزایده نمی‌شود، که عبارتند از:

- ۱ - مواردی که مشمول مقررات استخدامی می‌شود.
- ۲ - معاملاتی که دولت با خودش انجام می‌دهد برای مثال: معاملاتی که طرف معامله وزارتخانه یا مؤسسه یا شرکت دولتی است.

- ۳ - معاملاتی که انجام آنها به تشخیص و مسؤلیت بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها با نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات تابع آنها که بیش از ۵۰٪ سهام یا سرمایه یا مالکیتشان متعلق به مؤسسات یا نهادهای مذکور باشد. به علاوه شرکت‌های تعاونی مصرف و توزیع کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و همچنین شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع که تحت نظارت مستقیم دولت

تشکیل و اداره می‌شوند را شامل می‌گردد.

۴ - خرید اموال و خدمات و حقوقی که به تشخیص و مسؤولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها، منحصر به فرد بوده و دارای انواع مشابه نباشد.

۵ - خرید یا اجاره‌ی اموال غیرمنقول که به تشخیص و مسؤولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها، با کسب نظر کارشناس رسمی و یا کارشناس خبره و متعهد رشته‌ی مربوطه انجام می‌شود.

۶ - خدمات هنری با رعایت موازین اسلامی و نیز خرید صنایع مستظرفه و خدمات کارشناسی.

۷ - خرید کالاهای انحصاری دولتی یا سایر کالاهایی که دارای فروشنده‌ی انحصاری بوده و برای آنها از طرف دستگاههای دولتی نرخهای معین تعیین شده باشد.

۸ - خرید کالاهای مورد مصرف روزانه که دارای نرخ ثابت و معین می‌باشد.

۹ - کالاهای ساخت کارخانه‌های داخل کشور و کرایه‌ی حمل و نقل بار از طریق زمین که از طرف دولت برای آنها نرخ تعیین شده است.

۱۰ - کرایه‌ی حمل و نقل هوایی و دریایی، هزینه‌ی مسافرت و نظایر آن در صورت وجود نرخ ثابت و مقطوع.

۱۱ - تعمیر ماشین آلات (ثابت و متحرک) به تشخیص و مسؤولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان

یا مقامات مجاز از طرف آنها؛ و نیز خرید قطعات یدکی برای تعویض و یا تکمیل لوازم ماشین آلات مزبور.

۱۲ - معاملاتی که به تشخیص هیأت وزیران به لحاظ ضرر و صلاح دولت باید مستور بماند.

۱۳ - چاپ و صحافی.

۱۴ - فروش کالاها و خدماتی که مستقیماً توسط وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تولید و ارایه می‌شود و نرخ فروش آنها توسط مراجع قانونی مربوطه تعیین می‌گردد.

پرسش: آیا بر انعقاد قراردادها در دستگاههای دولتی نظارتی هم صورت می‌گیرد.

پاسخ: علاوه بر کنترل و بازرسیهای معمول، به منظور حصول اطمینان از رعایت قوانین و مقررات در معاملات دولت با اشخاص حقوقی یا حقیقی خارجی در خصوص معاملاتی که بیش از بیست میلیون دلار یا معادل آن صورت می‌گیرد دولت مکلف است در کلیه‌ی مراحل قراردادها کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات اقتصادی برحسب مورد کمیسیونهای مربوط در مجلس شورای اسلامی را از نحوه‌ی اقدامات خود مطلع نماید. از طرف دیگر وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است در پایان هر سال لیست قراردادهای منعقدی خارجی با ذکر نوع قرارداد و مبلغ آن و نوع تعهد ایجاد شده تهیه و به کمیسیونهای اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارایه نماید.

پرسش: آیا کارمندان دولت حق مداخله و مشارکت در معاملات دولتی را دارند؟

پاسخ: به موجب قوانین ایران کلیه‌ی کارمندان دولت و سازمانها و شرکتهای دولتی و بانکها و شهرداریها یا هر مؤسسه‌ی دیگری که اکثریت سهام یا منافع یا مدیریت و اداره کردن یا نظارت آن متعلق به دولت باشد در هر سطحی از سطوح استخدامی و مقام دولتی و همچنین پدر و مادر و برادر و خواهر و زن یا شوهر و یا اولاد بلافصل و عروس و داماد آنها نمی‌توانند با وزارتخانه‌ها یا بانکها یا سازمانها یا مؤسسات مزبور که این اشخاص در آن سمت وزارت یا معاونت یا مدیریت دارند وارد معامله شوند و این معاملات عبارتند از: مقاطعه کاری، حق العمل کاری، اکتشاف و استخراج و بهره‌برداری قرارداد نقشه‌کشی، مطالعات و مشاوره‌های فنی و مالی و حقوقی و شرکت در مزایده و مناقصه.

همچنین باید دانست اشخاصی که در معاملات یا مناقصه‌ها یا مزایده‌های دولتی با یکدیگر تبانی می‌کنند و در نتیجه‌ی این تبانی ضرری متوجه دولت می‌شود به حبس از یک تا سه سال و جزای نقدی به میزان آنچه که به دست آورده‌اند محکوم می‌شوند و اگر کارمند دولت در این تبانی نقش داشته باشد به حداکثر مجازات حبس و انفصال دایم از خدمات دولتی محکوم می‌شود.